

Nadežda Silaški^{*1}

Univerzitet u Beogradu, Ekonomski fakultet
Srbija

**BILJANA RADIĆ-BOJANIĆ: STRATEGIJE ZA RAZUMEVANJE METAFORIČKOG
VOKABULARA^{**}**

UDC 371.3:81'243(049.3)
Prikaz^{***}

Kognitivna lingvistika već više od tri decenije predstavlja privlačan i nadasve plodonosan teorijski okvir istraživanja, kako u svetu tako i kod nas. Međutim, uprkos brojnim pravcima u kojima se razvijala tokom svog istorijata, čini se da je teorija pojmovne metafore i metonimije, začeta publikovanjem knjige *Metaphors we live by* Lejkofa i Džonsona, ostavila, kao njen nerazdvojiv deo, najviše traga na primenjenolingvističkim istraživanjima. Unutar tih istraživanja, najviše pažnje posvećeno je ulozi pojmovne metafore u nastavi stranog jezika, sa posebnim naglaskom na njen značaj u usvajanju vokabulara, tj. u procesu sistematizacije jedinica vokabulara i grupisanja različitih značenja reči u metaforičke skupove. Afirmisan je pojam *figurativnog razmišljanja*, kao osnova za olakšanje usvajanja vokabulara stranog jezika, jer je istraživanjima dokazano da se najveći broj metaforičkih izraza u jeziku može klasifikovati unutar prilično ograničenog broja izvornih domena u procesu metaforizacije.

Ovakva istraživanja među izvornim govornicima srpskog jezika koji uče strani jezik u nas su bila tek sporadična. Zato publikovanje monografije pod naslovom *Strategije razumevanja metaforičkog vokabulara* autorke Biljane Radić-Bojanić, docentkinje na Odseku za anglistiku Filozofskog fakulteta Univerziteta u Novom Sadu, predstavlja dugo očekivani doprinos proučavanjima primene pojmovne metafore u nastavi stranog jezika u nas. Monografija se sastoji iz 103 strane, raspoređene, nakon kraćeg Predgovora, u 6 poglavlja, nakon kojih sledi opsežan spisak korišćene literature, kao i veoma koristan registar autora i registar pojmova.

Nakon prvog, uvodnog poglavlja, u kojem autorka definiše upražnjen istraživački prostor za svoju analizu, te ukratko predstavlja dosadašnja istraživanja

* Univerzitet u Beogradu, Ekonomski fakultet, Kamenička 6, 11000 Beograd; e-mail: silaskin@sbb.rs.

¹ Prikaz je napisan u okviru projekta br. 178002 „Jezici i kulture u vremenu i prostoru“ koji finansira Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja Republike Srbije.

^{**} Radić-Bojanić, B. (2013). *Strategije za razumevanje metaforičkog vokabulara*. Novi Sad: Filozofski fakultet.

na polju kognitivnolingvističkih pristupa učenju vokabulara u nastavi stranih jezika kod nas i u svetu, sledi poglavlje pod naslovom „Vokabular u nastavi engleskog jezika“, u kome autorka razmatra važna pitanja, kao što su optimalna veličina vokabulara govornika nekog stranog jezika, priroda procesa usvajanja vokabulara, karakter mentalnog leksikona u domenu reči, itd, smeštajući tako svoje istraživanje u odgovarajući tematski, teorijski i metodološki okvir.

Treće poglavlje, pod naslovom „Pojmova metafora – teorijski i praktični aspekti“, definiše uži teorijski okvir istraživanja u monografiji. Autorka se bavi kognitivnom semantikom i teorijom pojmovne metafore, unutar šireg okvira kognitivne lingvistike, dok posebnu pažnju poklanja teorijskim aspektima primene pojmovne metafore u nastavi vokabulara, figurativnom razmišljanju, razumevanju pojmovne metafore od strane učenika, autonomiji učenika u upotrebi pojmovne metafore, itd, prikazujući i sistematizujući dosadašnja istraživanja u ovim poljima, ali i dajući svoje stručne komentare, mišljenja i zaključke.

Četvrto poglavlje („Strategije za učenje stranog jezika“) predstavlja deo monografije koji povezuje dve velike teme: teoriju pojmovne metafore i njenu primenu u pedagoškoj praksi, s jedne, te definisanje strategija koje (mogu da) se koriste u svrhu usvajanja metaforičkog vokabulara, s druge strane. Ovde se autorka bavi strategijama za učenje stranih jezika, definiše ih i kategorise u razne vrste i podvrste, da bi se na kraju posebno posvetila strategijama učenja vokabulara i time specifikovala temu istraživanja.

Peto, najduže, i svakako najvažnije poglavlje monografije (*Strategije za razumevanje metaforičkog vokabulara*) najzanimljivije je sa aspekta samog istraživanja autorke i konkretne upotrebe rezultata istraživanja u nastavi stranih jezika. Naime, autorka u ovom poglavlju daje sumirane rezultate istraživanja sprovedenog školske 2007/08. godine na uzorku od 40 studenata Odseka za anglistiku Filozofskog fakulteta u Novom Sadu, sa ciljem praćenja napretka metaforičke kompetencije eksperimentalne u odnosu na kontrolnu grupu, i to na osnovu nekoliko istraživačkih instrumenata: testa, intervjuja i dnevnika nastave. Eksperimentalna grupa je u periodu od godinu dana bila sistematski izložena metaforičkom inputu u vidu vežbanja, zadataka, primera, ilustracija, tekstova i sl. čija je svrha bila da studentima na implicitan način predstave principe metaforičkog prenosa značenja reči u engleskom jeziku, kao i različite postupke i procedure koje mogu da upotrebe ukoliko se sretnu sa izrazima koji imaju metaforičko značenje. Istraživanje je ukazalo na neosporan napredak eksperimentalne grupe u pogledu

unapređenja metaforičke kompetencije, što je pokazano i putem kvantitativne obrade dobijenih podataka, pa je napredak tako i statistički potvrđen.

Rezultate istraživanja autorka je upotpunila naknadnim intervjuima sa studentima (što je i kvalitativno obogatilo zaključke), na osnovu kojih je utvrdila koje strategije studenti koriste pri razumevanju i upotrebi metaforičkog vokabulara, te je kasnije te strategije grupisala i pojedinačno, i to vrlo detaljno, opisala u ovom, petom, poglavlju. Tako je autorka dobila izuzetno korisnu taksonomiju glavnih i pomoćnih strategija koje studenti koriste pri recepciji vokabulara koji se zasniva na metaforičkom prenosu značenja, i, što je još važnije, stekla uvid u učestalost korišćenja pojedinačnih strategija, kao i u faktore koji utiču na izbor konkretnih strategija u konkretnim situacijama za obavljanje konkretnih zadataka. To su, između ostalih, raznovrsne strategije pamćenja (npr. grupisanje, kontekstualizacija, korišćenje mentalnih slika...), kognitivne strategije (npr. rekombinovanje, prevođenje...), kompenzatorne strategije (upotreba jezičkih i vanjezičkih signala), društvene strategije (postavljanje pitanja, saradnja i saosećanje sa drugima). Time je autorka stvorila izuzetno korisnu osnovu za (1) instruisanje nastavnika u pogledu praktičnih postupaka pri olakšavanju nastave i učenja metaforičkih reči i izraza, i za (2) pisanje udžbenika namenjenim učenicima i studentima u Srbiji, na osnovu njihovih specifičnih sklonosti ka korišćenju pojedinih strategija učenja metaforičkog vokabulara. To je ujedno i najveći doprinos ove monografije, utoliko pre što takva osnova do sada u nas nije definisana, posebno ne na osnovu rezultata naučnog istraživanja, kao što je slučaj sa ovom knjigom.

Konačno, u šestom poglavlju (*Zaključak*) autorka iznosi završna razmatranja, te predlaže smernice za buduća istraživanja koje se uglavnom odnose na mogućnost istraživanja produkcije metaforičkog vokabulara, te ispitivanje korišćenja strategija u tom procesu.

Zahvaljujući svojoj čvrsto definisanoj teorijskoj utemeljenosti u kognitivnoj lingvistici, ili, uže posmatrano, u teoriji pojmovne metafore i metonimije, koja do sada u našoj sredini, a pogotovo u formi monografije, nije obrađivana kao podloga za unapređenje pedagoške prakse nastave stranih jezika na svim nivoima obrazovanja, od osnovnog do univerzitetskog, ova knjiga će sasvim sigurno imati zahvalne čitaoce najpre u jezičkim stručnjacima zainteresovanim za kognitivnolingvistička istraživanja i njihovu primenu u svakodnevnoj pedagoškoj praksi. Međutim, još je važnije to što će se ova monografija sasvim izvesno naći u rukama nastavnika u osnovnim i srednjim školama i školama stranih jezika, koji

željno očekuju svaku vrste literature koja će im olakšati proces nastave, a naročito usvajanje metaforičkog vokabulara, jer su precizne instrukcije u pogledu sprovođenja tog postupka prvi put izložene upravo u ovoj monografiji. To je tim pre što je monografija, mada zasnovana na složenim i višeslojnim teorijskim osnovama, pisana jasnim i razumljivim stilom, što je čini pristupačnim i atraktivnim štivom za svakog pripadnika jezičke profesije, bez obzira na teorijsko predznanje. Knjiga će svakako biti od koristi i studentima anglistike, ali i drugih jezika na filološkim fakultetima, na osnovnim, masterskim i doktorskim studijama.

Da zaključim: s jedne strane, publikovanjem ove monografije lingvistička zajednica u Srbiji dobiće kvalitetan prilog literaturi koja pokušava osnovne postulate teorije pojmovne metafore i metonimije da primeni u nastavi. S druge strane, nastavnici stranih jezika dobijaju koristan, jasno, konkretno i koncizno napisan a do sada nepostojeći priručnik, koji će im pomoći pri razrešavanju problema u nastavi metaforičkog vokabulara na svim nivoima učenja i znanja stranog jezika.